

စာပေလောကဆောင်းပါးများမှ

ဇော်ဂျီ၏စာပေအမြင်

သစ်သစ်လွင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် စာပေလောကဆောင်းပါးစာအုပ်မှ ဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်ကို ဖော်ထုတ်လိုသော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လေ့လာစိစစ် တင်ပြထားသည့် စာတမ်း ဖြစ်ပါသည်။ လေ့လာ ရာတွင် ဆရာဇော်ဂျီသည် သူတွေးမြင်သုံးသပ်မိသည့် စာပေအမြင်တို့ကို စာဖတ်သူ တို့လည်း စာတစ်ပုဒ်ကို ဝေဖန်သုံးသပ်တတ် လာနိုင်စေရန် ဘာသာစာပေ ရှုထောင့်မှ ရှုမြင် တင်ပြထားပုံတို့ကို လေ့လာ စိစစ်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ – စာပေအမြင်၊ စိတ်ကူး၊ ဆောင်းပါး၊ ဝေဖန်၊
သဘောတရား

နိဒါန်း

ဤသုတေသနစာတမ်းသည် ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်ကို လေ့လာစိစစ်တင်ပြ ထားသော သုတေသနစာတမ်းဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာစာဆိုတို့၏ စေတနာနှင့် ခေတ်အခြေအနေတို့ကို ဆက်စပ် တွေးမြင် သုံးသပ်ထားသည့် ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်တို့ကို သုံးသပ် တင်ပြထား ပါသည်။

၁။ စာရေးသူ၏ဘဝနှင့်စာပေအကျဉ်း

ဇော်ဂျီ၏ ဇာတိမှာ ဖျာပုံမြို့ ဖြစ်သည်။ ၁၉၀၇ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၂ ရက် သောကြာနေ့ တွင် ဦးယောနှင့် ဒေါ်စိန်ညွန့်တို့မှ ဖွားမြင်သည်။ အမည်ရင်းမှာ ဦးသိန်းဟန် ဖြစ် သည်။ ဖျာပုံမြို့၌ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ မြန်မာကျောင်း၊ အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ အစိုးရ အထက်တန်းကျောင်း၊ အမျိုးသား အထက်တန်းကျောင်းတို့တွင် ပညာဆည်းပူးပြီး နောက် ရန်ကုန်မြို့ မြို့မအမျိုးသားအထက်တန်းကျောင်းတွင် ၁၉၂၄ခုနှစ်၌ ဆယ်တန်း အောင်မြင်သည်။

၁၉၂၄-၂၅ ခုနှစ်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၌ စတင်ပညာသင်ယူသည်။ ၁၉၂၉ ခုနှစ် တွင် ဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရသည်။ ၁၉၃၆ ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်စာနှင့် မြန်မာစာဘာသာရပ် နှစ်ခု

* ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ ရန်ကုန်အဝေးသင်တက္ကသိုလ်

° ဇော်ဂျီ၊ ၂၀၀၂၊ ၃၉၅-၃၉၇။

လုံးတွင် မဟာဝိဇ္ဇာဘွဲ့ရသည်။ ၁၉၃၈ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်နှင့် ဒဗ္ဗလင်တက္ကသိုလ်၌ စာကြည့်တိုက်ပညာကို ဒီပလိုမာဘွဲ့ရသည်။

မြို့မအမျိုးသား အထက်တန်းကျောင်းတွင် အထက်တန်းပြဆရာ၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်နှင့် မန္တလေးဥပစာကောလိပ် တို့၌ မြန်မာစာ နည်းပြဆရာ၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်ကျောင်းစာကြည့်တိုက်၌ ပိဋကတ်တိုက်မှူး၊ ဂျပန်ခေတ်၌ ပညာရေးဌာနတွင် စာပေနှင့်စာကြည့်တိုက်ဌာနခွဲ ဒုတိယ ညွှန်ကြားရေးဝန်၊ တိုင်းပြုပြည်ပြုလွှတ်တော်ရုံးနှင့် ရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်ရုံးတို့တွင် အထူး အရာရှိ၊ စစ်ပြီးချိန်တွင် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် စာကြည့်တိုက်မှူး၊ ကျောင်းသုံးစာအုပ် ထုတ်လုပ်ရေး ညွှန်ကြားရေးဝန်၊ ဥပဒေဘာသာပြန်ကော်မတီ၊ အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်နှင့် ပြတိုက်ကော်မတီ၊ မြန်မာနိုင်ငံသုတေသနအသင်း၊ စာပေဗိမာန်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့တို့တွင် အဖွဲ့ဝင်လူကြီး၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနတွင် ဂုဏ်ထူးဆောင်ပါမောက္ခအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ဆရာဇော်ဂျီအား နိုင်ငံတော်က ဝဏ္ဏကျော်ထင်ဘွဲ့နှင့် သီရိပျံချီဘွဲ့များကို ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ အငြိမ်းစားယူပြီးနောက် ပညာရေးအရာရှိ(၁)၊ မြန်မာနိုင်ငံ သမိုင်းကော်မရှင်ဥက္ကဋ္ဌ၊ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ်၊ မြန်မာစာပေပြုစုရေးနှင့် ဘာသာပြန်အဖွဲ့တွင် သဘာပတိအဖြစ်လည်း တာဝန် ယူသည်။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်တွင် စာကြည့်တိုက် ဒီပလိုမာသင်တန်း ဖွင့်လှစ်နိုင်ရေးအတွက် ကူညီဆောင်ရွက်ပေးခဲ့သည်။ အမျိုးသားစာပေဆု ရွေးချယ်ရေး အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်သည်။

၁၉၂၄ ခုနှစ်တွင် မြို့မအမျိုးသား အထက်တန်းကျောင်း၌ ပညာသင်နေစဉ် ဆာဂျော့အမောင်ကြီး၏ သစ္စာဝါဒီသတင်းစာက ကြီးမှူးကျင်းပသော ကဗျာ ဘာသာပြန်ပြိုင်ပွဲ၌ Henry Wotton\The Character of Life ကဗျာကို ‘စိတ္တသုခလင်္ကာ’ ခေါင်းစဉ်ဖြင့် မြန်မာပြန်ဆို ယှဉ်ပြိုင်ရာ ပထမဆုအဖြစ် ရွှေဒင်္ဂါးငါးပြား ဆုရခဲ့သည်။ ၁၉၂၈ခုနှစ်တွင် ဟံသာကြေးမုံ လက်ရေးစာစောင်တွင် ပထမဆုံးကဗျာ ‘ပိတောက်ပန်း’ကို ရေးဖွဲ့သည်။ ကာလပေါ်ဝတ္ထု (နော်ဗယ်) သဘောတရားများကိုလည်း ရန်ကုန်တက္ကသိုလ် မြန်မာစာဌာနတွင် ပို့ချသည်။ ပညာလောက စာစောင်တွင် ရသစာပေသဘော၊ စာပေဝေဖန်ရေး၊ ပန်းချီပညာ၊ သဘင်ပညာ ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများ၊ သုတေသနစာတမ်းများ ရေးသားခဲ့သည်။ ဘာသာပြန်ပြဇာတ်၊ ဘာသာပြန်ဝတ္ထု၊ ပုံပြင်များ၊ ကဗျာများကိုရေးခဲ့သည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ၁၉၅၅ ခုနှစ်တွင် ‘သခင်ကိုယ်တော်မှိုင်းဦးကာ’ ဖြင့် စာပေဗိမာန်ဆု (စာပဒေသာဆု)၊ ၁၉၇၉ခုနှစ်တွင် ‘နင်လားဟဲ့ချစ်ဒုက္ခနှင့် အခြားဝတ္ထုတို

များဖြင့် အမျိုးသား စာပေဆု(ဘာသာပြန်ရသစာပေဆု)၊ ၁၉၈၇ခုနှစ်တွင် ‘ရှေးခေတ် ပုဂံကဗျာများနှင့်အခြားကဗျာများ’ စာအုပ်ဖြင့် အမျိုးသားစာပေဆု (ကဗျာပေါင်းချုပ်) တို့ကို ရရှိခဲ့သည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ၁၉၉၀ပြည့်နှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၆ရက် တွင် ကွယ်လွန် အနိစ္စရောက် သည်။

၂။ စာပေသမိုင်း၊ စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး

စာပေပညာရှင်တို့သည် အနုပညာလက်ရာများကို အကဲဖြတ်ရာတွင် နှုန်းစံများ နှင့် အကဲဖြတ်လေ့ရှိသည်။ အမှား၊ အမှန်၊ အကောင်း၊ အဆိုးတို့ကို အထောက်အထား ခိုင်လုံစွာဖြင့် အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ထောက်ပြသည်။ စာရေးသူတို့သည် မိမိ ဖတ်ရှု လေ့လာသည့် စာတစ်ပုဒ်(သို့မဟုတ်) အကြောင်းအချက်အလက်တို့မှ တွေးမြင် သုံးသပ်မိသည့် ခေတ်အခြေအနေ၊ စာရေးသူ၏ စိတ်သဘောထားနှင့် တင်ပြပုံတို့ကို အကဲဖြတ်လေ့ရှိကြသည်။

စာပေသမိုင်းဟူသည် စာပေအနုပညာလက်ရာများ ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှုအစဉ်ကို ဆိုခြင်း ဖြစ်ပြီး **စာပေသဘောတရား**ဟူသည် စာပေစည်းမျဉ်းများ၊ ဝိဘာဂများ၊ နှုန်းစံများစသည်တို့ကို ဖော်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည်။ **စာပေဝေဖန်ရေး**ဟူသည် စာပေအစီ အကုံး၊ အဖွဲ့အနွဲ့တစ်ခုကို ကောင်းမကောင်း၊ အနှစ်သာရရှိမရှိ၊ စိတ်နှလုံး ထိခိုက်မှု ရှိမရှိ၊ ချီးမွမ်းထောမနာ ပြုသင့် မပြုသင့်စသည်တို့ကို ယေဘုယျပြုထားသော စည်းမျဉ်းဥပဒေများချ၍ အကဲဖြတ်ခြင်းဖြစ်သည်။^၁

စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ပညာရှင်အသီးသီးတို့က အမျိုးမျိုး ဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။

စာပေဝေဖန်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ဒဂုန်တာရာက

“စာပေ၊ အနုပညာတစ်ခုခုကို ဝေဖန်မည်ရှိသောအခါ ပထမဆုံး မိမိနှစ်သက်ရာကို ရွေးချယ်လိုက်သည်။ ခံစားမှုကို အခြေခံ လိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။ စာပေ၊ အနုပညာ ဆိုသည်မှာ ခံစားမှု ပညာရပ် ဖြစ်ပေရာ ခံစားမှုကို အခြေမခံ၍ မဖြစ်ပေ။”^၂

^၁ တင်ရွှေ၊ ဦး(ပါမောက္ခ-)၊ ၂၀၀၂၊ ၁၀၃-၁၀၄။

^၂ ဒဂုန်တာရာ၊ ၁၉၈၆၊ ၆၀။

ဟူ၍ စာပေအနုပညာ ဝေဖန်ရာ၌ ခံစားမှု၏ အရေးပါပုံကို ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

တက္ကသိုလ်ဘုန်းနိုင်က

“ပလေတိုးကြီး၏ သဘောတရားတွေကို စေ့စေ့စပ်စပ် သေသေချာချာ ဖတ်မိ သောအခါကျမှ စာပေသည် လောကကို တူအောင် တုထား သည်ဆိုသည့် အဓိပ္ပာယ်အောက်ပင် နှိမ့်ချ၍ ပလေတိုးကြီးက ပြောနေ မှန်း သိလာသည်”^၁

ဟူ၍ စာပေအကြောင်းအရာတို့၏ သဘောတရားတို့ကို စိစစ်ပါက ဒိဋ္ဌဓမ္မလူ့လောကရှိ အကြောင်းတို့ကိုပင် ဖန်တီးတင်ပြထားသည်ဟု ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

ထိလာစစ်သူက

“မြန်မာကဗျာတွင် မြန်မာအလှ၊ မြန်မာဘဝအမြင်၊ မြန်မာအတွေးအခေါ်တို့ ရှိပြီးဖြစ်ပါသည်။ ဖော်ထုတ်ရန်သာ လိုပါသည်။ ဖော်ထုတ် ပေးသူကား အခြားပုဂ္ဂိုလ် မဟုတ်ပါ။ စာပေဝေဖန်အကဲဖြတ်သူများ ပင် ဖြစ်သည်။ ဝေဖန် အကဲဖြတ် သူက စာကောင်းပေကောင်းများနှင့် စာညံ့ပေညံ့များကို ခွဲထုတ်နိုင်စွမ်း ရှိပါသည်။”^၂

ဟူ၍ စာပေဝေဖန်ရေးဆရာတို့၏ ဝေဖန်အကဲဖြတ်မှုကို ဖော်ပြခြင်းဖြစ်သည်။

ဇော်ဇော်အောင်က

“တန်ဖိုးဖြတ်သူသည် အနုပညာပစ္စည်းတစ်ခု ဆောင်ရွက်မှုတစ်ခုနှင့် တွေ့ကြုံသောအခါ ခံစားရုံမျှမက ထိုအကြောင်းကို ပြောဆိုလာသည်။ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ အကောင်း အဆိုး/အညံ့ ခွဲခြားပြလာသည်။ သူဘာကြောင့် ကြိုက်သည်။ နှစ်သက်ကြည်နူးမှုရသည်။ မည်သို့မည်ပုံ ရသည်တို့ကိုပါ ပြောဆိုလာသည်။ ထိုသို့ ပြောသော တာဝန်ကို သူ့လုပ်ငန်း သဘာဝအရ သူယူရသည်။ သူ့လုပ်ငန်း သဘာဝအရ နှစ်သက်ကြည်နူးမှုရရှိနှင့်စခန်းမဆုံး။ နှစ်သက် ကြည်နူးခြင်းတည်းဟူသော အနုပညာ တန်ဖိုးပါဖြတ်၍ ပေးသည်။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်

^၁ ဘုန်းနိုင်၊ ၁၉၉၄၊ ၁၉၅။

^၂ ထိလာစစ်သူ၊ ၁၉၈၆၊ ၂၈၉။

သူသည် ခံစားရုံ သက်သက်မျှမက တန်ဖိုးဖြတ်သော အလုပ်
ကိုပါ လုပ်သည်။ တန်ဖိုးဖြတ်သူ ဖြစ်သောကြောင့်ပင်။ တန်ဖိုး
ဖြတ်သူများသည် ပညာရှင်များ၊ ဒဿန ဆရာများ၊ ဝေဖန်ရေး
ဆရာများ ဖြစ်ပါသည်။”^၁

ဟူ၍ စာပေဝေဖန်ရေးဆရာတို့သည် အနုပညာတန်ဖိုးဖြတ် ပေးသူများဖြစ်ကြောင်း
ဖော်ပြထား သည်။

ထို့ပြင်

“သဘောတရားကို တရားကိုယ်သဘောဟုလည်း သုံးနိုင်သည်။
စာပေအနုပညာ ပစ္စည်း၏ အကြောင်းခြင်းရာ လက္ခဏာများကို
လေ့လာသုံးသပ်၍ ယေဘုယျ လွှမ်းခြုံနိုင်သော သဘောတစ်ခု၊
တရားတစ်ခု၊ အဆိုတစ်ခုကို သတ်မှတ် ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ မှန်ကန်
သည်ဟု ယူဆနိုင်သော ဥပဒေတစ်ခုကို သတ်မှတ်ဖော်
ထုတ်ခြင်းဟု ဆိုနိုင်သည်။”^၂

ဟူ၍ စာပေသဘောတရား ပညာရှင်တို့၏ စာပေအနုပညာပစ္စည်း၏ အကြောင်းခြင်း
ရာတို့ကို လေ့လာ သုံးသပ်၍ အဆိုတစ်ခုကို ဖော်ထုတ် တင်ပြ ပေးထားခြင်း
ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ပြင်

“သဘောတရားတို့သည် ကဗျာ၊ ဝတ္ထုစသော အနုပညာပစ္စည်း
၏ အတွင်း/ စာသားမှ ရသော သဘောတရားများ ဖြစ်ပါသည်။
INTERNAL TEXTUAL သဘောတရားများဟု ခေါ်သင့်ပါ
သည်။ အနုပညာပစ္စည်းအတွင်းမှ မဟုတ်၊ စာသားမှ မဟုတ်
သော သဘောတရားများ ရှိနိုင်သည်။ သဘောတရားဟု
ခေါ်သင့်သည်။ --- စာပေသဘော တရား၏ အချုပ်ကို
INTERNAL TEXTUAL အတွင်းမှလာသော သဘောတရား
နှင့် အပြင်မှလာသော (ဝါ) အပြင်မှာရှိသော CONTEXTUAL
သဘောတရားဟူ၍ နှစ်မျိုးပြခဲ့သည်။”^၃

^၁ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၁၅။

^၂ ဇော်ဇော်အောင်၊ ၂၀၀၆၊ ၃၀ ။

^၃ -ယင်း-။

ဟူ၍ ကဗျာ၊ ဝတ္ထုစသော အနုပညာပစ္စည်း၏ အတွင်းစာသားကို လေ့လာသော အတွင်းမှလာသော သဘောတရားနှင့် စာရေးသူနှင့် သူ၏စာပေတို့ကို ဆက်စပ် လေ့လာခြင်းဖြစ်သည့် အပြင်မှလာသော သဘောတရားတို့ကို ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မောင်ခင်မင်(ခနုဖြူ)က

“...စကားပြေအဖွဲ့တစ်ခုဟူ၍ ပုံပေါ်လာခြင်းသည် စကားပြေ ဆရာ၏ စေတနာ၊ စကားပြေဆရာ၏ ရည်ရွယ်ချက်တို့ကို ပဲ့ကိုင်ပေးသည့် အတိုင်း ပေါ်လာရခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ ထိုသို့ ပုံပေါ်လာအောင် အားထုတ်ရေးသားစဉ် သူတတ်ကျွမ်းပြီးသော အတတ်ပညာ နည်းနာများက သူ့စာထဲတွင် တပါတည်း အံဝင် လာခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ခံယူပါသည်။ စကားပြေဆရာကျွမ်းကျင်မှု ရှိလေလေ၊ အတတ်ပညာ နည်းနာများ အံကျဝင်လေလေ ဖြစ်သည်ဟု သဘောရပါသည်။”^{၁၀}

ထို့ပြင်

“စကားပြေသဘောနှင့် အတတ်ပညာနည်းနာများကို ကြိုတင် ဂရုပြုမိ ထားလျှင် စကားပြေလေ့လာရာ၌ လည်းကောင်း၊ စကားပြေ ရေးသား ရာ၌ လည်းကောင်း များစွာ အထောက်အကူ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ စကားပြေအဖွဲ့တစ်ခု၏ အရည်အသွေးကို အကဲ ဖြတ်ရာတွင် စကားပြေ သဘော၊ စကားပြေအတတ်ပညာ နည်းနာတို့ဖြင့် ချိန်ထိုးပြီး အကဲဖြတ်ရပါလိမ့်မည်။ စကားပြေ ရေးသားရာတွင်လည်း ယင်းတို့ ကို ဂရုပြုမိထားခြင်းဖြင့် စကားပြေကောင်း ဖြစ်အောင် အားပြု ထောက်ကူ ပေးနိုင်ပါ လိမ့်မည်။”^{၁၁}

ဟူ၍ စကားပြေသဘောနှင့် စကားပြေကောင်း၏ အခြေခံလက္ခဏာများကို မည်သို့ အကဲဖြတ် ရမည်ကို ဖော်ပြထားသည်။

^{၁၀} ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၀၉၊ ၂၈၆ ။

^{၁၁} ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)၊ ၂၀၀၉၊ ၂၈၆ ။

စာပေလေ့လာမှုအစဉ်တွင် စာပေသမိုင်း၊ စာပေသဘောတရားနှင့် စာပေဝေဖန်ရေးဟူသည့် ကဏ္ဍ ၃ရပ် ရှိသည်။ ထိုကဏ္ဍ၃ရပ်သည် တစ်ခုနှင့်တစ်ခု ဆက်နွှယ်နေပေသည်။

၃။ စာပေလောကဆောင်းပါးများမှ ဇော်ဂျီ၏စာပေသဘောတရားအမြင်

စာပေလောကဆောင်းပါးများစာအုပ်တွင် ဆရာဇော်ဂျီနှင့် ဆရာမင်းသုဝဏ်တို့ ရေးသားထားသည့် ရှေးခေတ်မြန်မာစာဆိုတို့၏ စာပေများမှ ခေတ်စနစ်အခြေအနေ၊ စာဆိုစေတနာ၊ စာဆိုဉာဏ်နှင့် စာဆိုခံစားမှုတို့ကို သုံးသပ် တင်ပြထားသည့် ဆောင်းပါး (၂၁)ပုဒ် ပါရှိသည်။ ထိုဆောင်းပါးများ ထဲမှ ဆရာဇော်ဂျီ၏ ဆောင်းပါး (၁၀)ပုဒ် ဖြစ်သည့် မြစေတီကျောက်စာ၊ တောရကျောင်းပျော် ရှင်ဥတ္တမကျော်၊ ရခိုင်စာဆိုတော်ဦးကာဗျာန်၊ မွန်ဝန်ကြီးနှင့် မြန်မာစကားပြေ၊ နတ်ရှင်နောင်နှင့် ကူလီသဘင်၊ အရေးတော်ပုံစာဆို၊ မန္တလေးခေတ်တေးကဗျာများ၊ ဦးလတ်နှင့်ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထု၊ ဇာတိမာန်စာဆို ဦးလွန်း၊ ထားဝယ်တေးဟောင်းများအပေါ် ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်တို့ကို သုံးသပ် တင်ပြပါမည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် စာပေဝေဖန်ရေးပညာရှင်၊ သဘောတရားဆိုင်ရာပညာရှင်ဟု သတ်မှတ် ခံရသည့်အပြင် မြန်မာ့ရသအမြင်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့သည့် စာပေအနုပညာရှင်လည်း ဖြစ်သည်။ စာပေလောကဆောင်းပါးများတွင် ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေသဘောတရားယူဆချက်နှင့် တင်ပြဟန် တို့ကို တွေ့ရရှိရသည်။

၃၊ ၁။ မြစေတီကျောက်စာ

ဆရာဇော်ဂျီသည် ပုဂံခေတ်ကျောက်စာတစ်ချပ်ဖြစ်သည့် မြစေတီကျောက်စာကို သုံးသပ်ပြရာတွင် ရှေးဦးစွာ ပုဂံပြည်၏ ကြီးကျယ်ခမ်းနားမှုကို ရှေးစကား အစဉ်အလာဖြင့် လည်းကောင်း၊ မျက်မြင် ကိုယ်တွေ့ဖြင့်လည်းကောင်း ဖော်ပြသည်။ ပုဂံပြည်၏ ကြီးကျယ်မှုကို သက်သေခံနေသည့် မြန်မာမှုအနုပညာ လက်ရာတို့ဖြင့် မွမ်းထုံနေသည့် စေတီဂူဘုရားများကို တင်ပြသည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် ထိုစေတီဂူဘုရားများတွင် ရေးထိုး မှတ်တမ်းတင်ထားသည့် ကျောက်စာများ၊ ထို ကျောက်စာများထဲမှ မြစေတီကျောက်စာအကြောင်းကို ဖော်ပြသည်။ ဖော်ပြရာ၌ ရာဇကုမာရ် မိသားစုတို့၏ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းနှင့် အလှူမှတ်တမ်း ကျောက်စာရေးထိုးပုံတို့ကို စာဖတ်သူ စိတ်ဝင်စားဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖော်ပြသည်။ ကျောက်စာ အကိုးအကားဖြင့် ဖော်ပြရာ၌ စာရေးသူက ကျန်စစ်သားမင်းကြီးနှင့် သားတော်ရာဇကုမာရ်တို့၏ အဖြစ်အပျက်နှင့် ခံစားမှုများကို မြင်ယောင် ခံစားပြသည်။ မေးခွန်းထုတ်ပြသည့်ဟန်ဖြင့် စာဖတ်သူကို

ဆွဲဆောင်သည်။ မြစေတီ ကျောက်စာ တွင် တွေ့ရသည့် ပုဂံခေတ် စကားအသုံးအနှုန်းတို့၏ အနက်သဘော၊ ပုဂံခေတ်သုံးနှင့် နှောင်းခေတ်သုံး၊ စကားခွန်းတို့ကို ချုံထားသည့်သဘောနှင့် ‘မ’ အစား ‘အ’ကို သုံးသည့် ထိုခေတ်ရေးနည်းသဘောတို့ကိုလည်း မြင်ပြ၊ တွေးပြ၊ သုံးသပ်ပြထားသည်။ စာပေရှုထောင့်မှ သာမက ဘာသာရှုထောင့်ကပါ သုံးသပ်ပြသည်။

စာရေးသူသည် မြစေတီကျောက်စာအပေါ် ဘာသာအမြင် စာပေအမြင်မှ အကဲဖြတ်ထား သည်။ စာပေရှုထောင့်ကို တင်ပြရာ၌ အတွင်းဝေဖန်ရေးသဘောထက် အဆက်အစပ် ဝေဖန်ရေးကို အလေးပေး သုံးသပ်ထားသည်။ ဘာသာရှုထောင့်မှ တင်ပြရာတွင် ပုဂံခေတ်သုံးဝေါဟာရများ အပေါ် စိတ်ဝင်စားလာစေရန်နှင့် ဗဟုသုတ သိမှတ်ဖွယ်အဖြစ် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်။

စာရေးသူသည် အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်းတင်ပြရာ၌ တိကျမှု၊ ခိုင်မာမှု ရှိစေရန် စာတွေ့ကိုယ်တွေ့ အကိုးကားများနှင့် ဖော်ပြသည်။ ကျောက်စာရေးထိုးသူ ရာဇကုမာရ်ရှုထောင့် ဘက်မှ ခံစားမှု၊ ကျန်စစ်သားမင်း၏ ကြည်နူးပီတိဖြစ်မှုနှင့် မြစေတီကျောက်စာ၏တန်ဖိုးတို့ကို လေ့လာတင်ပြထားသည်။ အရေးအသားပိုင်းထက် အကြောင်းအရာပိုင်းကို အလေးပေး သုံးသပ် ထားသည်။ ပုဂံခေတ်၏ ဘာသာစာပေ ယဉ်ကျေးမှုလက်ရာများနှင့် ဆက်စပ်သိုင်းဝိုင်း၍ စာရေးသူ၏အမြင်ကို ဆွေးနွေး တင်ပြထားသည်။ သုံးသပ်သည့်သဘောထက် အတိတ်ခေတ် ပုဂံပြည်၏ ကြီးကျယ် ခမ်းနားမှု၊ ဘာသာစာပေယဉ်ကျေးမှုတို့ ထွန်းကားမှု၊ ပုဂံသားတို့၏ မေတ္တာစိတ်၊ သဒ္ဓါစိတ်များကို သိစေလိုသည့် စေတနာအလေးကဲသည့် တင်ပြဟန်ဖြစ်သည်။ စာရေးသူ၏ ခံစားမှုနှင့် အမြင်ဘက်သို့ အလေးကဲသော တင်ပြဟန်ဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

၃.၂။ တောရကျောင်းပျော်ရင်ဥတမကျော်

တောရကျောင်းပျော် ရှင်ဥတ္တမကျော် ဆောင်းပါးတွင် အင်းဝရွှေပြည်ကို နောက်ခံပြု၍ ရွှေနန်းကြော့ရှင်ဘုရင်နှင့် ဆရာတော်ရှင်ဥတ္တမကျော်တို့ အပြန်အလှန် ပြောစကားဖြင့် ဆောင်းပါးကို စထားသည်။ ရေ၊ မြေ၊ ကောင်းကင်၊ တောတောင်၊ အရောင်အဆင်း စသည်တို့ကို အာရုံဝင်စားသည့်၊ ချစ်ခင်နှစ်သက်သည့်၊ တောဝန်းကျင်တွင် ပျော်သည့်၊ တောအသံကိုခံစားသည့် ရှင်ဥတ္တမကျော်၏ အကြောင်းကို ဆရာတော်၏ ကဗျာကိုးစာကိုးတို့ဖြင့် ထင်ဟပ်ပြကာ သုံးသပ် တင်ပြထားပါသည်။

ရှင်ဥတ္တမကျော်သည် တောရကျောင်းတွင် သီတင်းသုံး၍ တရားအားထုတ်ခြင်း၊ ကျမ်းစီရင် ခြင်း၊ ကဗျာဆိုခြင်းအမှုတို့ဖြင့် တောမှာပျော်သည့်စာဆိုဖြစ်ကြောင်း

စာဆို၏စာပေများကို ကိုးကား၍ တွေးပြသည်။ စာဆို.စာပေမှ တွေ့ရှိရသည့် စာဆို.စိတ်၊ စာဆို.ခံစားမှုတို့ကို မှန်းဆ မြင်ယောင်လာပြီး စာဖတ်သူ၌ ရသခံစားမှု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ဆွေးနွေးတင်ပြထားသည်။ “ဆရာတော်သည် တစ်ခါတစ်ရံ ပေါင်းလောင်းမြစ်ကမ်းသို့လည်းကောင်း၊ ကမ်းခြေနှင့် ရေတို့ကို လည်းကောင်း၊ မြူခိုးဝေသော တောခြေကိုလည်းကောင်း၊ လှမ်းမျှော်မိရာသည်။ သဲသောင်စပ်တွင် အစာရှာရင်း တွန်မြည်တတ်သော ရေကျေးရေငှက်တို့၏ အသံကိုလည်း ကြားမိရာ သည်။ ဆရာတော်သည် စိတ်မဆည်နိုင်အောင် ဖြစ်မိသောကြောင့်လေလားမသိ - သဲခင်းသာဝယ်၊ သီတာ ကြည်လဲ့၊ ငှက်သံနွဲ့နှင့်၊ လွမ်းဘွဲ့မြိုင်ခြေ၊ မြူခိုးဝေခဲ့”^၁ ဟူ၍ ရေးဖွဲ့ခဲ့ကြောင်း တင်ပြထားသည်။ စာဆို၊ စာဆိုဝန်းကျင်နှင့် စာပေအနုပညာ ဖြစ် ထွန်းလာပုံကို ဆက်စပ် တင်ပြထားသည်။

တောတောင်ရေမြေပတ်ဝန်းကျင်ကို အာရုံဝင်စားသည့် သဘာဝစာဆိုကြီး၏ ခံစားမှုမှ တစ်ဆင့် ခံစားမှုထင်ဟပ်သော စာပေများ ဖွဲ့ဆိုပုံ ဖြစ်စဉ်ကို ဆက်စပ် တင်ပြထားသည်။ “မင်းဆရာတစ်ဆူ **မလုပ်လို**။ ကျောင်းတိုက် အခြံအရံဖြင့် သီတင်း **မသုံးလို**။ စည်သံ၊ ခေါင်းလောင်းသံ၊ အဲသီချင်းသံတို့ကို **မကြားလို**။ ထိုအရံ၊ ထိုအသံတို့မှ လွတ်ရာကျွတ်ရာဖြစ်သော တောအရပ်တွင် အထီးကျန်တရား အားထုတ် လိုသော တောရကျောင်းပျော်ပုဂ္ဂိုလ် ဖြစ်သည်”^၂ ဟု ဖော်ပြကာ စာဆို၏စိတ်နှင့် စာဆို၏စာကို တွေးမြင်သုံးသပ်ထားသည်။ စာရေးသူသည် စာဆို၏ တောလားကဗျာ ကို ဖတ်ရှုရင်း စာဆို၏ ခံစားမှုများကို မှန်းဆ၍ တွေးပြသည်။ ပုံစံတူဟန်ချက်ညီ ဝါကျတိုများဖြင့် စာဆိုအရှင်၏ စိတ်ကိုပေါ်အောင် တင်ပြသည်။

စာပေအပါအဝင် အနုပညာပစ္စည်းတို့တွင် အနုပညာဖန်တီးရှင်၏ စိတ်အရိပ် တို့ ထင်ဟပ်နေမြဲဖြစ်သည်ဆိုသော စာပေအမြင်ဆီသို့ ရောက်အောင် တင်ပြထား သည်။ စာဆိုနှင့် စာပေဆက်စပ်မှုကို ထင်ရှားစေရန် စာဆို၏ စာပေအဖွဲ့များနှင့် ကိုးကားပြထားသည်။ စာပေ ဝေဖန်ရေးတွင် အဆက်အစပ် ဝေဖန်ရေးသာမက အတွင်းဝေဖန်ရေး (သို့မဟုတ်) ဝေဖန်ရေးသစ် ကိုလည်း သုံးထားသည်။ သစ်ရွက် တို့၏ အရောင်အသွေး၊ အမူအရာ၊ တိမ်တို့၏အရောင်အသွေး အမျိုးမျိုး၊ အသွင် သဏ္ဌာန်အမျိုးမျိုးကို အရောင်ပြစကားလုံး၊ အမူအရာပြစကားလုံး၊ အကောင်အထည်ပြ စကားလုံးများဖြင့် သရုပ်ဖော်ရေးဖွဲ့ထားပုံကိုလည်း သုံးသပ် ပြထားသည်။

^၁ဇော်ကျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၉။

^၂ဇော်ကျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၉။

ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်သည် စာတစ်ပုဒ်ကို ခံစားရာ၌ ထိုစာ(ဝါ) ထိုအနုပညာပစ္စည်း၏ ဖြစ်စဉ်ကို တွေးပြသည်။ ခံစားမှုကို အရင်းခံ၍ အနုပညာပစ္စည်းကို ဖန်တီးယူရာ၌ စိတ်ကူး၊ စကားအသုံးအနှုန်း၊ အရေးအဖွဲ့၊ ကျွမ်းကျင်ရန်လိုအပ်ပုံကိုလည်း စာပေလေ့လာသူတို့ နားလည်လာအောင် မြင်ပြ တွေးပြထားသည်။

၃.၃။ ရခိုင်စာဆိုတော်ဦးကာဗျာန်

ရခိုင်စာဆို ဦးကာဗျာန်ဆောင်းပါးတွင် ဟံသာဝတီရောက် စာဆို၏ခံစားမှု၊ ဇာတိမြေကို ချစ်ခင်မှု၊ ရခိုင်လူမျိုးတို့၏ ရိုးရာဓလေ့များနှင့် စာဆို၏ စိတ်နေသဘောထားတို့ကို ဝေဖန် သုံးသပ် ပြထားသည်။

စာရေးသူသည် ရခိုင်စာဆိုဦးကာဗျာန်ဆိုသည့် ခေါင်းစဉ်နှင့်လိုက်ဖက်စွာ စာဆို၏ ဇာတိမြေကို ချစ်ခင်စိတ်၊ သတိရစိတ်၊ မိမိလူမျိုးအပေါ် ကြင်နာစိတ်တို့ကို စာဖတ်သူ ခံစားနိုင်အောင် သုံးသပ်ပြနိုင်သည်။ စာရေးသူသည် မိမိမြင်တွေ့ကြုံဆုံဖူးသည့် ရခိုင်သူရခိုင်သား တို့၏ စိတ်၊ ရခိုင်ရိုးရာဓလေ့၊ ရခိုင်မြေ၏ အလှတို့နှင့် ပေါင်းစပ်ကာ ရခိုင်စာဆို ဦးကာဗျာန်၏ စာပေလက်ရာများတွင် တွေ့ရှိရသည့် စာဆိုဘဝ၊ စာဆိုစိတ်တို့ကို ဝေဖန်သုံးသပ်ထားသည်။

ထိုသို့ သုံးသပ်တင်ပြရာတွင် စာဆိုသည် ဟံသာဝတီနေပြည်တော်၏ ဆန်းကြယ်မှုကို မြင်မိရာမှ ဇာတိမြေ မြောက်ဦးမြို့၏ လှပဆန်းကြယ်မှုကို မြင်ယောင်လာမိသည်။ ဇာတိမြေကို ချစ်စိတ်၊ လွမ်းစိတ်တို့ကြောင့် နေရပ်သို့ ပြန်လိုသည်။ ဤသည်ကို ကဗျာပရိယာယ်သုံးကာ ရခိုင်အိမ်ရှေ့စံ မင်းခမောင်းထံသို့ တစ်ဆယ်နှစ်ရာသီရတုကို ရေးသား ဆက်သခဲ့သည်။ ထိုရတုအပေါ် စာရေးသူက “နေပြည်တော်မြောက်ဦး၌ ကျန်ခဲ့သော ချစ်သူခင်သူ မင်းသမီးတစ်ပါးက ဖွဲ့နွဲ့စပ်ဆိုလေဟန် ကဗျာပရိယာယ်ဖြင့် ဦးကာဗျာန်သည် မိမိရခိုင်ပြည်ကို လွမ်းသမျှ သတိရ သမျှတို့ကို ဖွဲ့ဆိုခဲ့လေရာ ထိုအဖွဲ့တို့သည် နှစ်သက်အားရ ဖွယ်လည်းဖြစ်၍ ရှေးဟောင်းအောက်မေ့ဖွယ်လည်း ဖြစ်သည်” ဟု သုံးသပ်ပြထားသည်။ ဆရာဇော်ဂျီသည် စာဆိုဦးကာဗျာန်၏ဘဝနှင့် ခံစားမှုကို အနုပညာလက်ရာနှင့် ဆက်စပ်သုံးသပ်သည်။ အဆက်အစပ် ဝေဖန်ရေးကို သုံးသကဲ့သို့ ကဗျာပရိယာယ်ကိုလည်း သုံးသပ်ပြထားသည့်အတွက် အတွင်း ဝေဖန်ရေးသဘောလည်း ပါသည်။

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၄၃။

ရခိုင်စာဆို ဦးကာဗျာန်ဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူ၏ စာပေရှုထောင့်၊ ခေတ်အခြေအနေ ရှုထောင့်မှ အမြင်များကို တွေ့ရသည်။ စာရေးသူသည် အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်း တင်ပြရာ၌ ဦးကာဗျာန်၏ စာများအပေါ် မူတည်၍ တင်ပြထားသည်။ ခေတ်အခြေအနေကြောင့် မိမိဇာတိမြေနှင့် ဝေးကွာရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် စာဆိုခံစားချက်၊ စာဆိုစေတနာ၊ စာဆိုရိုးဂုဏ်၊ ဇာတိမြေချစ်စိတ်၊ မြန်မာ့လယ်ယာနှင့် လယ်သမားတို့ကို ချစ်ခင်မြတ်နိုးစိတ် စသည်တို့ကို သုံးသပ်ထားသည်။ ရသစာပေသည် စာရေးသူ၏ ခံစားမှုမှ ပေါက်ဖွားလာသည်။ ရသစာပေသုံး ရေးဟန်မှာလည်း စာရေးသူ၏ စိတ်နေသဘာဝ ထင်ဟပ်နေသည်ဆိုသော သဘောနှင့် ဆက်စပ် သုံးသပ်ပြထားသည်။ အပြင်ဝေဖန်ရေးဘက်သို့ အလေးကဲသည်။ ရတုကဗျာစာပေ၏ အကြောင်းအရာပိုင်းနှင့် အရေးအသားပိုင်းသာမက ရခိုင်သူရခိုင်သားတို့၏ ဓလေ့တို့ကိုပါ သုံးသပ် ပြထားသည်။

၃၊ ၄။ မွန်ဝန်ကြီးနှင့်မြန်မာစကားပြေ

မွန်ဝန်ကြီးနှင့်မြန်မာစကားပြေဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် တောင်ငူခေတ်တွင် ရေးသားထားသည့် မွန်ဝန်ကြီး၏ ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကို အကြောင်းအရာပိုင်း၊ အရေးအသားပိုင်း ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်ပြထားသည်။

စာရေးသူသည် မွန်ဝန်ကြီးနှင့် မြန်မာစကားပြေ ဟူသောခေါင်းစဉ်နှင့် လိုက်ဖက် ဆီလျော်အောင် မွန်ဝန်ကြီးဗညားဒလ၏အကြောင်းနှင့် မွန်ဝန်ကြီး၏ ထင်ရှားသည့် ရာဇာဓိရာဇ် အရေးတော်ပုံကျမ်းတို့ကို အသေးစိတ် လေ့လာသုံးသပ်ပြထားသည်။ မွန်ဝန်ကြီးသည် ရာဇာဓိရာဇ်၏ စိတ်နေသဘောထားကို သူ့ကျမ်းတွင် ဖော်ပြနိုင်ပုံကို “ငါလည်း အသက်အရွယ် ကြီးပြီ။ ပခုံးတစ်ဖက်နှင့်ထမ်း၍ ညဲတို့ကို မွေးမည်။ ပခုံးတစ်ဖက်ဖြင့်ကား သံသရာ အကျိုးစီးပွား များအောင် ကုသိုလ်ကောင်းမှုကို ပြုမည်ဟူ၍သာ ငါကြံတော်သည်ဟု မိဖုရားများကို မိန့်တော်မူ၏”^၁ ဟူ၍ ဘုရင် ရာဇာဓိရာဇ်သည် သူနှင့်စစ်ပြိုင်ဘက် ဘုရင်မင်းခေါင် နတ်ရွာစံသောအခါ အနိစ္စတရားကို နားလည်လက်ခံလာစိတ် ဖြစ်ပေါ်လာပုံကို ဖော်ပြထားသည်။ မွန်ဝန်ကြီးသည် တိုက်ပွဲတိုင်းကို ကိုယ်တိုင်ဦးစီးတိုက်ခိုက်ခဲ့သူဖြစ်၍ ဗညားနွဲ့နှင့် ဗျည်းနွဲ့တို့၏ စီးချင်း တိုက်ကြပုံတို့ကို စိတ်တက်ကြွဖွယ်၊ အံ့ဩဖွယ် ရသမြောက်အောင် ရေးသား နိုင်သူဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ထားသည်။

^၁ -ယင်း၊ ၅၄။

မွန်ဝန်ကြီးနှင့် မြန်မာစကားပြေဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် စာပေရှုထောင့်၊ ခေတ်အခြေအနေရှုထောင့်၊ စစ်ရေးရှုထောင့်အမြင်များမှ တင်ပြထားသည်။ စာရေးသူသည် အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်းတင်ပြရာ၌ စာဆို၏ ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းမှ စာကိုးများကို ဖော်ပြ၍ ဝေဖန်သုံးသပ် ပြထားသည်။ လူ့သဘော၊ လောကသဘော၊ သူရဲကောင်းတို့၏သဘော၊ စစ်သဘော၊ ခေတ်သဘောတို့ကို ပေါ်လွင်အောင် ရေးသားနိုင်သည့် မွန်ဝန်ကြီး၏ ကြည်လင်ပြတ်သားသည့် စကားပြေအရေးအသားနှင့် မွန်ဝန်ကြီး၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု ဂုဏ်ရည်၊ လေးစားဖွယ် စိတ်ဓာတ်တို့ကို အဆင့်ဆင့် သုံးသပ်ပြထားသည်။

ဗညားဒလသည် ရာဇာဓိရာဇ်အရေးတော်ပုံကျမ်းကို ရှုထောင့်စုံမှ ရေးပြနိုင်သကဲ့သို့ ဆရာဇော်ဂျီကလည်း ထိုကျမ်း၏ အနှစ်သာရကို စာပေလေ့လာသူတို့ ရှုထောင့်စုံမှ ခံစား သိမြင်နိုင်အောင် ဖော်ထုတ် တင်ပြထားပါသည်။

၃၊ ၅။ နတ်ရှင်နောင်နှင့်ကူလီသဘင်

နတ်ရှင်နောင်နှင့် ကူလီသဘင်ဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် ဆောင်းပါးအစ၌ နတ်ရှင်နောင်၏ ဘွဲ့အမည် ထီးနန်းတက်သည့်နှစ်နှင့် နတ်ရှင်နောင်၏ အမည်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ပြထားသည်။ ထို့နောက် နတ်ရှင်နောင်သည် စာပေအနုပညာဖွဲ့ဆိုနိုင်သူ၊ ဆင်ရေးမြင်းရေးသာမက ကူလီ ကစားခြင်းကိုလည်း ကျွမ်းကျင်သူဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြသည်။ ကူလီကစားခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ နတ်ရှင်နောင်ရေးဖွဲ့ထားသော ‘ဝေယန္တီတွင်’ ချီရတု၊ ‘ခုနစ်တောင်စွန်’ ချီ ရတုနှစ်ပုဒ်ကို အကိုး အထောက်ပြထားသည်။

စာရေးသူက နတ်ရှင်နောင်၏ ကူလီကစားကျွမ်းကျင်ပုံကို ဘထွေးတော်၊ ညီတော်တို့နှင့် ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ကူလီကစားပုံ၊ ဘထွေးတော်ညီတော်တို့ကို ကျီစယ်ကာ ရတုအဖြစ်စပ်ဆိုခဲ့ပုံကို “သတိုးဓမ္မ၊ ရဲနေကြလည်း၊ လက်ချမှီဝဲတွေ၊ ရှုံးလှချေသည်၊ ပွဲရေ များဖြင့်ပည်းမျှပင်” ဟူသော အကိုးအကားဖြင့် ဝေဖန်သုံးသပ်ပြသည်။

စာရေးသူက လက်မြန်သည်ဟု ကျော်စောသော ဘထွေးတော်နှင့် ဒေါမာန်ပါလှသည်ဟု ကျော်စောသော ညီတော်ဥပရာဇာတို့ကို ‘ခုနစ်တောင်စွန်’ချီ ရတုဖြင့် စပ်ဆိုခဲ့သည်။ ထိုရတုကို ဖတ်ပြီး တစ်နန်းတော်လုံးသာမက အကျီစယ်ခံရသူ ဘထွေးတော်နှင့် မင်းရဲကျော်စွာတို့ပင်လျှင် အလွန်ပျော်ရွှင် နှစ်သက်ကြမည်ဟု တွေးတောပုံဖြင့် ဆောင်းပါးကို အဆုံးသတ်ထားသည်။

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၆၁။

ဆရာဇော်ဂျီက နတ်ရှင်နောင်သည် ရတုစာပေရေးဖွဲ့ရာ၌ သိမ်မွေ့သူ၊ အနုပညာ မြတ်နိုးသူ၊ ဆင်ရေးမြင်းရေး ဝါသနာပါသူ ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ကူလီကစား ကျွမ်းကျင်၍ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင် ပေါ့ပေါ့ပါးပါး နေတတ်သူဖြစ်ကြောင်း စသည်ဖြင့် သုံးသပ် ဖော်ပြထားသည်။ အဆက်အစပ် ဝေဖန်ရေးဘက်သို့ အလေးကဲသည့် စာရေးသူအမြင်ကို တွေ့ရသည်။ နတ်ရှင်နောင်၏ စာကို သုံးသပ်ပြသည့် အတွင်း ဝေဖန်ရေး (ဝါ) ဝေဖန်ရေးသစ်သဘောလည်း ပါသည်ကို လေ့လာ တွေ့ရှိရသည်။ ရတုရေးသူ၏ စိတ်ခံစားမှု၊ ရတုတွင်ပါဝင်သူတို့၏ စရိုက်သဘာဝများကို နှိုက်နှိုက် ချွတ်ချွတ် ထဲထဲဝင်ဝင် တွေးမြင်ပြခြင်းဖြင့် ရတုကဗျာ၏ အနှစ်သာရကို စာဖတ်သူ တို့ ပိုမို ခံစား သိမြင်လာနိုင်အောင် လမ်းပြထားသည့် သဘောပါသည်။ ကူလီသဘင် မြင်ကွင်း သရုပ်ဖော်ရတုကို သဘာဝကျကျနှင့် သက်ဝင်လှုပ်ရှားအောင် ရေးဖွဲ့နိုင်မှု အပေါ် ချီးကျူးလိုသည့် သဘောထားအမြင် ပါဝင်သည်။

၃၊ ၆။ အရေးတော်ပုံစာဆို

အရေးတော်ပုံစာဆို ဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် အရေးတော်ပုံစာဆို စိန္တကျော်သူဦးဩ၏အကြောင်းကို အစပျိုးထားသည်။ ထို့နောက် စာဆိုဖြတ်သန်းခဲ့သည့် ခေတ်အခြေအနေနှင့် စာဆို၏ ဘဝနှင့်စာပေတို့ကို ဖော်ပြသည်။ စစ်ခေတ်သို့ ရောက်သောအခါ အရေးတော်ပုံတို့ကို အောင်မြင်ရန် ပါဝင်တိုက်ပွဲဝင်ခဲ့သူ ဖြစ်ကြောင်း၊ ဗိုလ်မှူး တပ်မှူးနှင့် စစ်သည်တို့ကလည်း တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်ရှိသူများ ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို စာရေးသူက ဦးဩ၏ ရတုအကိုးအကားတို့ဖြင့် သုံးသပ်ထားသည်။

စာရေးသူက ဦးဩသည် ရှေးရတုစာဆိုများကဲ့သို့ မဟုတ်ဘဲ စစ်ပွဲများတွင် လိုက်ပါသည့် တပ်မတော်သားများကို ချီးကျူးလိုစိတ်၊ ထိုတပ်မတော်သားတို့သည် မိမိတို့၏ လယ်ယာတို့ကိုပစ်၍ အရေးတော်ပုံစိတ်ဓာတ်ဖြင့် တပ်မတော်သို့ ဝင်ရောက်ကြသူများ ဖြစ်ကြမည်ဟု သုံးသပ် ပြသည်။ ထိုသူတို့သည် ငြိမ်းချမ်းသောကာလတွင် အညတရအခြေ၌နေကြ၍ စစ်မီးကဲ့သို့သော အရေးမျိုးပေါ်လာချိန်တွင် တိုင်းပြည်အတွက် အားကိုးရသူများဖြစ်ပုံကို စာဆိုက ခံစားတွေးမြင် ပြထားသည်။

‘ဓနဖြူ’ ချီ ရတုတွင် လှိုင်းလေကြား၌ ခက်ခက်ခဲခဲ ကမ်းကပ်ရသည့်အတွက် စစ်သည်များ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ကြရပုံကို စာဆိုဦးဩသည် မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ တပ်မတော်သားတို့၏ တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်၊ အချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်မှုရှိသည့်စိတ်တို့ကို ချီးမွမ်းဖွယ်၊ အားရ တက်ကြွဖွယ်ဖြစ်အောင် ဖွဲ့ဆိုနိုင်သော စာဆိုဖြစ်ကြောင်း စာရေးသူက သုံးသပ်ထားသည်။ ထိုခေတ်က ရတုကဗျာများတွင် ဖွဲ့လေ့မရှိသော အကြောင်းအရာကို ဘဝသရုပ်ဖော်၊ စစ်သရုပ်ဖော် ကဗျာအဖြစ် ဦးဩက ထူးထူး

ခြားခြားနှင့် ပေါ်ပေါ်လွင်လွင် ရေးဖွဲ့နိုင်သော ဂုဏ်ရည် ထင်ရှားလာအောင် ဆရာဇော်ဂျီ က စာ၏အနှစ်သာရကို ဖော်ထုတ်ပြခဲ့သည်။

အရေးတော်ပုံစာဆိုဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် အချက်အလက်များကို ရှင်းလင်း တင်ပြရာ၌ စာဆို၏ ရတုနှစ်ပုဒ်မှ စာကိုးများကို ဖော်ပြ၍ ဝေဖန် သုံးသပ်ပြထား သည်။ ခေတ်အခြေအနေကို မှန်းဆ၍ရတုနှင့် ဆက်စပ်ယူကာ သူ့အမြင်နှင့် တင်ပြထားသည်။ စာဆိုဦးဩ၏ စိတ်စေတနာတို့ကို ကျစ်လျစ်သည့် စကားအသုံးအနှုန်းကောင်းများနှင့် ဝါကျတိုတစ်လှည့် ဝါကျရှည်တစ်လှည့်သုံး၍ ရေးသားတင်ပြထားသည်။ စာဆိုဦးဩသည် တိုင်းချစ် ပြည်ချစ်စိတ်၊ တိုင်းပြည်အတွက် ကာကွယ်ပေးသည့် တပ်မတော်သားများကို မြတ်နိုးချီးကျူးစိတ် စသည်တို့ကို ဖော်ပြနိုင်သည့် ချီးမွမ်းဖွယ် စာဆိုတစ်ဦးဖြစ်ကြောင်း ကောက်ချက်ချပြထားသည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ဦးဩ၏ ရတုလက်ရာအရေးအဖွဲ့ကို အတွင်းဝေဖန်ရေးသက်သက် သာမက စာဆို၏စိတ်ထားကို ရတုထဲမှ မှန်းဆရှာဖွေကြည့်သည်။ စာဆို၏ စေတနာကို ရှာဖွေ တင်ပြသည်။ စာဆိုအား စစ်သည်ဘဝသရုပ်ဖော်အဖွဲ့ကို ရေးဖွဲ့ရန် လှုံ့ဆော်ပေးသည့် ခေတ် အခြေအနေကို စာရေးသူက မှန်းဆပြသည်။ အနုပညာလက်ရာကို လေ့လာပြီးမှ ထိုခေတ် မြန်မာစစ်သည်တို့၏ဘဝ၊ ခေတ်၏ စစ်ရေးအခြေအနေ၊ ပြည်သူတို့၏ သဘောထားကို သုံးသပ် တင်ပြသည်။ အတွင်းဝေဖန်ရေးမှသည် အပြင်ဝေဖန်ရေးနှင့် ဆက်စပ်တင်ပြသည် ဝေဖန်ရေးကို တွေ့ရသည်။

၃၊ ၇။ မန္တလေးခေတ် တေးကဗျာများ

မန္တလေးခေတ်တေးကဗျာများ ဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် မန္တလေးခေတ် ၁၂၃၁ခုနှစ် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီးလက်ထက်၌ လက်တန်းဉာဏ်ဖြင့် သံချိုအဆိုကောင်းများဖြစ်သည့် သံချိုဆရာ လေးဦး၏ သံချိုအပြိုင် စပ်ဆိုပုံကို သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ မန္တလေးခေတ်တွင် ကျော်စောသည့် တေးကဗျာစာဆိုများ၏ အချစ်ပြိုင် အကြိုက်ပြိုင် အမြှောက်ပြိုင် အလွမ်းအဆွေးပြိုင် အမူပြိုင် အမုန်းပြိုင် ကြပုံများကို သာဓကများဖြင့် တွေးပြ၊ သုံးသပ်ပြထားသည်။

စာရေးသူက မန္တလေးခေတ်တွင် တေးကဗျာတို့ အပြိုင်အဆိုင်စပ်ဆိုကြပုံကို မြို့တော်ဝန် ဦးသာအိုးအိမ်၌ ရုပ်စုံစင်တော်ညွန့်ပေါင်း ကပြရာတွင် ဦးကျော်လှက “ရွာမောင်းထောင် ဂါမော် က ဆရာကျော် လူလွန်နှင့် မင်းစာဝန် တသွယ်ပါ

ယင်းပျော်ဘွယ် ဉာဏ်ကျယ်တွဲပါလို့ တစ်နဲ့စီ သံချိုလျှောက်ပါရ”^၁ ဟု အစချီပြီး မြို့ဝန်မင်းကို အနော်ရထာ၊ ဉာဏ်ကျယ်ကို ငထွေရှူး၊ မင်းစာဝန်ကို ငလုံးလက်ဖယ်၊ ပျော်ဘွယ်ကို ညောင်ဦးဖီး၊ မိမိမှာ ကျန်စစ်သားနှင့်တူကြောင်း စကားနိုင်လှ စောင်းချိတ် ဖွဲ့ဆိုသည်။ ထို့ပြင် ကျန်စစ်သားသည် နတ်မြင်းကို အမိဖမ်းနိုင် သကဲ့သို့ မိမိသည် သံချိုကို လက်တန်းစပ်ဆိုနိုင်သည့် ဉာဏ်ရှိသည်။ ဥဿာမင်းသည် သမီးတော် မဏိစန္ဒာကို မဆက်မနေဝံ့အောင် ကျန်စစ်သားက သတ္တိပြနိုင်သကဲ့သို့ မြို့ဝန်မင်းကို သူတကာ နောက်တွန့် ကြောက်ရွံ့လောက်အောင် မိမိကလည်း လက်တန်းဉာဏ် ပြနိုင်သူ ဖြစ်သည်။ မိမိသာလျှင် ရှေ့တန်းစာဆိုကိုင်ဖြစ်ပြီး ကျန်လူများမှာ နောက်တန်း စာဆိုကိုင် ဖြစ်ကြောင်း ဦးကျော်လှ၏ သံချိုကဗျာ စာသား အကိုးအကားဖြင့်ပြကာ တင်ပြထားသည်။ စာရေးသူက “ထိုသို့ အပြိုင်ဆို ကြရာတွင် ပွဲကြည့်ပရိသတ်က မောင်းထောင်က ဘယ်သို့၊ ဉာဏ်ကျယ်က ဘယ်ပုံ၊ မင်းစာဝန်က ဘယ်နည်း၊ ပျော်ဘွယ်က ဘယ်လိုစသည်ဖြင့် မိမိတို့သန်ရာ ပြောကြ၊ ဆိုကြ၊ ငြင်းကြ၊ ခုံကြ၊ ဆွေးနွေးကြမည်မှာ မုချဖြစ်သည်။ ပွဲခင်းမှတစ်ဆင့် မန္တလေးမြို့ လေးပြင်လေးရပ် သာမူနာမူ မဏ္ဍပ်ကနားများ၌ ကဗျာဝိုင်း စာဝိုင်း ဖွဲ့ကြဦးမည်မှာလည်း မုချပင်ဖြစ်သည်” ဟု ဦးကျော်လှတို့ သံချိုဖွဲ့သည့် ခေတ် အခြေအနေ၊ ပရိသတ်အခြေအနေကိုပါ မှန်းဆ တင်ပြထားသည်။

ပြိုင်မှုဆိုင်မှုတို့သည် ရုပ်စုံစင်တော်လောက၌သာ ခေတ်စားသည်မဟုတ် ဘောလယ်၊ တေးထပ်၊ သဖြန်စသော တေးကဗျာအဖွဲ့များတွင်လည်း အပြိုင်အဆိုင် စပ်ဆိုတတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ တေးကဗျာစာဆိုများဖြစ်သည့် လှိုင်ထိပ် ခေါင်တင်၊ ဦးပုည၊ အချုပ်တန်း ဆရာဖေတို့သည် မန္တလေးခေတ်၌ ကျော်စောကြ သည်။ ထိုစာဆိုတို့သည် ချစ်မှုကြိုက်မှုစသော အကြောင်းအရာတို့ကို အပြိုင်အဆိုင် ဖွဲ့ဆိုခဲ့ကြကြောင်း ဖော်ပြသည်။

မန္တလေးခေတ်၌ ကဗျာလည်းမက၊ တေးလည်းမကျဖြစ်သော ဘောလယ် တေးထပ် စသည်တို့ အသုံးများလာသည်။ ဆရာဇော်ဂျီက မန္တလေးခေတ် ရုပ်စုံစင် တော် လောက၌သာမက တေးကဗျာ လောက၌အချစ်ပြိုင်၊ အကြိုက်ပြိုင်၊ အမြှောက် ပြိုင်၊ အလွမ်းအဆွေးပြိုင်၊ အမူပြိုင် အမုန်းပြိုင်မှုများ ခေတ်စားသည်။ စာဆိုတို့လည်း စာချင်း၊ အတီးအမှုတ်တတ်သူတို့လည်း အတီးအမှုတ်ချင်း၊ အဆိုတတ်သူ တို့လည်း အဆိုချင်း ပြိုင်ခွင့်ဆိုင်ခွင့် ရကြမည်ဟု သုံးသပ် ပြသည်။

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၁၀၇။

မန္တလေးခေတ်တေးကဗျာများနှင့် ပတ်သက်၍ ဆရာဇော်ဂျီက “တေးကဗျာ အပြိုင်အဆိုင် ဖွဲ့သည်ဆိုသည်ဟူရာ၌ လောကကို ကြားမြင်တွေ့သိခြင်း ရှိ၍ ထိုသို့ရှိခြင်းမှ အလိုအလျောက် ပေါ်ပေါက်ပွင့်လင်းလာသော စေတနာစိတ်ကူးကို ဖွဲ့နွဲ့ရသည်ထက် ဉာဏ်စွမ်း ပညာစွမ်းထုတ်ကာ ကြံဖန်ရသော စိတ်ကူးကို ဖွဲ့နွဲ့ ရသည်က ပိုမိုကဲမြဲ ဖြစ်သည်ဟု ယူဆမိသည်။ စေတနာထက် ဉာဏ်စွမ်း ပညာစွမ်းကို ပို၍သုံးရခြင်း ဖြစ်သည်။ သူ့ထက်ငါသာ စကားနိုင်လှ၍ အဆန်း တကြယ် ပြောတတ်သော သဘောကပိုသည်ဟု ဆိုလိုသည်။”^၁ ဟု ခြုံငုံသုံးသပ် ပြခဲ့သည်။ စာပေလောကဆောင်းပါးများ၌ ဆရာဇော်ဂျီသည် စာပေလက်ရာများအပေါ် ဝေဖန်ခြင်းထက် စာပေလေ့လာ လိုက်စားသူတို့အား စာပေများအပေါ် ခံစားရှုမြင် တတ်အောင် နည်းလမ်း ညွှန်ပြသည့် သဘောတက်သို့ အလေးကဲသည်ဟု ထင်မြင်မိ ပါသည်။

“စကားလက်ရုံးဆန့်တန်^၂၊ ရုပ်စုံစင်တော်လောက^၃၊ တေးကဗျာလောက^၄၊ စကားစွန်း^၅” စသည့် လှပကျစ်လျစ်သည့် စကားလုံးသစ်များ၊ “မုချဖြစ်သည်^၆၊ အထင်အရှား ဖြစ်သည်^၇၊ ဆိုသင့်သည်^၈၊ အသက်ဖြစ်သည်^၉၊ မှတ်ယူသင့်သည်^{၁၀}၊ ယူသော်ရကောင်းအံ့သို့ ရှိလေသည်^{၁၁}” စသည့် ဝါကျအဆုံးသတ်များဖြင့် မန္တလေး ခေတ်တေးကဗျာများအပေါ် တွေးမြင် သုံးသပ်ယူဆပြထားသည်။ ဆရာဇော်ဂျီသည် သူ၏စာပေအမြင်ကို တင်ပြရာ၌ မိမိအယူအဆသာ မှန်ရမည်ဟု တယူသန် ဆိုလေ့ မရှိပေ။ ဆိုသင့်သည်။ ဆိုနိုင်သည်။ မှတ်ယူသင့်သည်ဟု မယုတ် မလွန် အဆိုပြု သည့် သဘောသာ ပြောသည်။ ထိုစိတ်ဓာတ်ကို ‘သင့်’ဆိုသည့် ကြိယာပစ္စည်းကို ထပ်ကာထပ်ကာ သုံး၍ ဖော်ပြခဲ့သည်။

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၁၀၇။

^၂-ယင်း၊ ၁၀၈။

^၃-ယင်း-။

^၄-ယင်း၊ ၁၀၉။

^၅-ယင်း၊ ၁၂၀။

^၆-ယင်း၊ ၁၀၈။

^၇-ယင်း၊ ၁၁၀။

^၈-ယင်း၊ ၁၁၃။

^၉-ယင်း၊ ၁၁၄။

^{၁၀}-ယင်း၊ ၁၁၉။

^{၁၁}-ယင်း၊ ၁၂၀။

လှိုင်မိဖုရားနှင့် မောင်မောင်ဘတို့၏ ဘောလယ်နှစ်ပုဒ်တွင် အိမ်ရှေ့မင်းနှင့် လှိုင်မိဖုရား တို့ အပြိုင်အဆိုင် စကားနိုင်လှခြင်း၊ ချေပခြင်းတို့ကိုအထင်အရှား တွေ့ရကြောင်းကိုလည်း သုံးသပ်ပြထားသည်။

မန္တလေးခေတ် တေးကဗျာများအပေါ် ဆရာဇော်ဂျီက “ထို့ကြောင့်လည်း ထိုတေးကဗျာ များကို မြောက်ပင်ဘွဲ့၊ သစ္စာတိုင်ဘွဲ့၊ မယ်ဘွဲ့၊ မောင်ဘွဲ့၊ အလွမ်းဘွဲ့၊ နိဗ္ဗိန္ဒဘွဲ့၊ သစ္စာပျက်ဘွဲ့ဟု ဘွဲ့အမျိုးအစား ခွဲခြား၍ ထားခဲ့ဟန်တူသည်။ အလွန်အကြူး အထူးဆိုတတ်သောအချက်၊ ထက်မြက်သော ဥပမာ၊ ဥပစာ သုံးတတ်သောအချက်၊ စကားပရိယာယ် ကြွယ်ကြွယ်ဝဝ ဖန်တီး တတ်သောအချက်၊ သုတိသာယာသောအချက်တို့သည် ထိုတေးကဗျာများ၏ အသက် ဖြစ်သည်။”^၁ ဟု သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ဉာဏ်စွမ်းကိုသုံး၍ အပြိုင်ဖွဲ့သော တေးကဗျာများကို အကောင်းမြင် ရှုထောင့်မှ သုံးသပ်တင်ပြဟန်ကို “ထိုတေးကဗျာများသည် စကား တန်ဆာ၊ နားတန်ဆာများ ပေတည်း။ ထိုတေးကဗျာမျိုးသည် နန်းတော်၊ အိမ်တော်၊ မြို့တော်၌ ပျော်ပျော်ရွှင်ရွှင်၊ ယဉ်ယဉ်ကျေးကျေး၊ အေးအေးလူလူ နေထိုင်ကြသော ပျိုရွယ်သူတို့၏ စိတ်ကြိုက်အတိုင်း ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် တေးကဗျာမျိုးပေတည်း”^၂ ဟု သုံးသပ်ပြခဲ့သည်။

၃။ ၈။ ဦးလတ်နှင့်ရွှေပြည်စိုးဝတု

ဦးလတ်နှင့်ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူက ခေတ်နှင့် စာပေ ဆက်စပ်မှုကို တင်ပြထားသည်။ ဦးလတ်သည် မင်းပြောင်းမင်းလဲကို သိမြင်ခဲ့သူ၊ စီးပွားရေး ပြောင်းလဲခြင်း ယဉ်ကျေးမှု ပြောင်းလဲခြင်း တို့ကိုလည်း သိမြင်ခဲ့သူ ဖြစ်သည်။ ကျွန်းသစ်၊ ဆန်စပါး၊ ပဲဖြူကလေး၊ ရေနံတို့သည် ပြည်ပတွင် ဈေး ကောင်းရ၍ စီးပွားရေးကောင်းပြီး ယဉ်ကျေးမှုလည်း တိုးတက်သည့်ခေတ် ဖြစ်သည်။ ပုံနှိပ်စက်များပေါ်ပေါက်၍ မြန်မာစာပေပြန့်ပွားလာသည်။ သတင်းစာများဖြန့်ချိ လာ ပြီး အမြင်ကျယ်လာကြသည်။ အဟောင်းနှင့်အသစ် ရောနှောနေသည့် ခေတ်ကို ဖြတ်သန်းသူပီပီ ဦးလတ်သည် ဖြတ်သန်းခဲ့သည့် ခေတ်၏ အခြေအနေများကို ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထုတွင် ထင်ဟပ် ဖော်ပြထားသည်။

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၁၁၄။

^၂ -ယင်း-။

ဦးလတ်သည် ရွှေပြည်တိုးဝတ္ထုကို အခန်း၁၇ခန်းဖြင့် ရေးသားထားသည်။ ပင်မ ဇာတ်လမ်း တွင်ဦးလတ်သည် မန္တလေးခေတ်ကိုမီလိုက်သူပီပီ သိမြင်ခံစားရသည့် မန္တလေးမြို့ရှိ အမူအရာ တို့ကို ထည့်သွင်းဇာတ်အိမ်ဖွဲ့ထားသည်။ ဇာတ်လက်တက် တွင် ရန်ကုန်မြို့ရှိ အမူအရာတို့ကို ထည့်သွင်း ရေးသားသည်။ မြန်မာ့ယဉ်ကျေးမှု နှင့်အညီ နေထိုင်သော မန္တလေးအမူအရာနှင့် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်လာသော ရန်ကုန်အမူအရာတို့ကို နှိုင်းယှဉ်၍ ပြခြင်းဖြင့် အနောက်တိုင်း ယဉ်ကျေးမှုအန္တရာယ်ကို မီးမောင်းထိုးပြခဲ့သည်။ ဆရာဇော်ဂျီက နှစ်ဆယ်ရာစုခေတ်ဦး ပိုင်းတွင် ပေါ်ထွက်လာသည့် ဦးလတ်၏ ရွှေပြည်တိုးဝတ္ထုကို ဝတ္ထုရှည်သဘောတရား ဖန်တီးမှုအတတ်ပညာများနှင့်ယှဉ်၍ ဆန်းစစ်ပြထားသည်။ ဦးလတ်သည် သူ၏ ခေတ်အတွေ့အကြုံ၊ အကြားအမြင်များကို ကောင်းစွာအသုံးပြု၍ ဇာတ်လမ်းဇာတ်အိမ် ကောင်းမွန်ပြီး စာဖတ်သူ၏စိတ်ကို အစမှအဆုံးတိုင် စည်းရုံးဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်း ရှိအောင် ဇာတ်လမ်းဖန်တီးနိုင်မှုကို ထောက်ပြခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဝတ္ထုရှည်တွင် အရေးပါသည့် လူ့သဘာဝ အဖွဲ့ကောင်းများပါဝင်အောင် ရေးသားနိုင်မှုကိုလည်း ချီးကျူးခဲ့သည်။ ရသစာပေ ပီသမှု ရှိမရှိ ဆိုသည့် ပေတံဖြင့်လည်း တိုင်းတာသည်။ အသင့်ယုတ္တိ ရှိမရှိဆိုသည့် ရှုထောင့်မှလည်း သုံးသပ် ပြထားသည်။ ထိုသဘောကို ဆရာဇော်ဂျီက “မောင်မောင်စိုးနှင့် ခင်ခင်ထားတို့၏ ဇာတ်လမ်း သည် ပျော်စရာ၊ လွမ်းစရာ၊ သနားစရာ၊ အံ့ဩစရာဖြစ်သည်။ ဦးလတ်၏ စိတ်ကူးယဉ် ပါပေသည်ဟု ဆိုနိုင်သော်လည်း အသင့်ယုတ္တိ ရှိသည်ဟု ဆိုသင့်သည်။”ဟု သုံးသပ်ပြ ထားသည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် အနောက်တိုင်းတွင် ထွန်းကားနေသော နော်ဗယ်(လ်) ခေါ် ဝတ္ထုရှည် သဘောနှင့် မြန်မာဝတ္ထုရေးဆရာတို့၏ အလေ့အလာဖြစ်သည့် ဆုံးမစာများ၊ ကဗျာလင်္ကာများ ထည့်သွင်းခြင်း နှစ်မျိုးလုံးကို ပေါင်းစပ်၍ နှစ်ဆယ်ရာစုခေတ်ဦး ဝတ္ထုရှည်ကို ဖန်တီးထားသည့် ဦးလတ်၏ အနုပညာစွမ်းရည်ကို ချီးကျူးလိုသည်။ နှစ်ဆယ်ရာစုခေတ်ဦး မြန်မာကာလပေါ် ဝတ္ထုရှည်၏ အနေအထားကို ဆန်းစစ်ပြ ထားသည်။ ကာလပေါ်ဝတ္ထုရှည်ဖန်တီးမှု အတတ်ပညာနှင့် တန်ဖိုးထား ဆုံးဖြတ်အပ် သည့် သဘောလက္ခဏာများကို အသိပေးလိုဟန်ရှိသည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် သူ၏စာပေအမြင်ကို တင်ပြရာ၌ရှုထောင့်စုံမှ လေ့လာ၍ စာဖတ်သူ အား ဗဟုသုတပေးလေ့ရှိသည်။ စာဖတ်သူတို့ စာတစ်ပုဒ်၏ ဖြစ်စဉ်နှင့် တန်ဖိုးကို လေ့လာ အကဲဖြတ် တတ်လာအောင် လမ်းညွှန်လေ့ရှိသည်။ သူ့ခေတ်ကို ဒိဋ္ဌဓမ္မလောကအဖြစ် သဘောထားပြီးလျှင် စိတ်ကူးဖြင့် ဖြည့်စွက် ဖန်တီးကာ

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၁၂၇။

သဘာဝလည်းကျ ဖတ်ချင်စဖွယ်လည်း ဖြစ်အောင်လည်း ဖန်တီးယူတတ်သည့် ဦးလတ်၏ ဘဝသတိရှိမှုနှင့် ခေတ်မီမှုတို့ကို နှစ်သက် သည့် အမြင်ကို တွေ့ရသည်။

၃။ ၉။ ဇာတိမာန်စာဆိုဦးလွန်း

ဇာတိမာန်စာဆိုဦးလွန်းဆောင်းပါးတွင် စာရေးသူသည် ဦးလွန်း၏ဘဝနှင့် သူ၏စာပေတို့ကို ဝေဖန်သုံးသပ်ထားသည်။ ဆရာကြီးသည် ကလောင်ထမ်းကာ လွတ်လပ်ရေးအတွက် ကြိုးပမ်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံ၊ တိုင်းသူပြည်သားတို့ကိုလည်း လွတ်လပ်ရေးအတွက် ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းလိုစိတ်၊ တိုင်းပြည်ချစ်စိတ်၊ ဇာတိမာန်စိတ်ဖြစ် လာအောင် မည်သို့ဆောင်ရွက်ခဲ့ပုံကို ဆရာလွန်း၏ စာပေများ သာဓကဖော်ပြကာ စာရေးသူက သူ့အမြင်ကို တင်ပြထားသည်။

ဆရာလွန်းသည် ပုဂံကိုလွမ်းမိပုံ၊ အင်းဝ၏ခမ်းနားမှုတို့ကို သတိရမိ၊ အားတက်မိ ခဲ့ပုံတို့ကို လေးချိုးများဖြင့် ခံစားဖွဲ့ဆိုခဲ့သည်။ မန္တလေးပျက်သည်မှစ၍ ကိုယ်ပိုင် အခွင့်ရေး အားလုံးကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ပထမကမ္ဘာစစ်ကြီးဖြစ်ပွားချိန်မှသာ ဗြိတိသျှတို့က တစ်ရာကျော် လောက်ရှိသော မြန်မာစစ်တပ်ကို ဖွဲ့စည်းခွင့်ပေးခဲ့သည်။ စစ်တပ်ဖွဲ့စည်းပေးခဲ့သော ဝိုင်-အမ်-ဘီ-အေအသင်းချုပ်ရှိသည်။ ထိုအကြောင်းတို့ ကြောင့် ဆရာကြီးအပါအဝင် မြန်မာတို့ အားတက် ခဲ့ရသည်။ မြန်မာစစ်တပ်ကို အကြောင်းပြု၍ ဟုမ္မရူးရရန် အခြေဆိုက်လာခဲ့သည်။ မြန်မာများ ကောင်းစားတော့ မည်။ မြန်မာကို ကမ္ဘာကသိကြတော့မည်ဟု ဝမ်းမြောက် အားတက်မိသည်။ ထိုခံစားမှုများကို မြန်မာစစ်ချီဘွဲ့တွင် “ကမ္ဘာရေမြေ ခေတ်အပြည်ပြည် ဖျက်ပေမယ့်၊ မြန်မာတွေ စစ်ချီလို့ ထွက်ပြီမို့၊ ဖြစ်မည်အတွက်ကိုတဲ့ အပြုံးသား ဆရာမြင်၊ ကြိုးဝါး ဘာမထင်ပါတဲ့ အရင်သမ္ဘာအစွမ်း၊ အလုံးအပြား ကမ္ဘာတစ်ခွင်မှာဖြင့် အကြင်မြန်မာ တဝန်း” ဟူ၍ ဆရာလွန်းက ဆိုခဲ့သည်။ ဆရာဇော်ဂျီက ဆရာလွန်းဖြတ်သန်းခဲ့သည့် ခေတ်အခြေအနေကို ဆင်ခြင်မိပုံဖြင့် သုံးသပ် တင်ပြထားသည်။ ထို့အတူ ဖေ၊ ပု၊ ရှိန်တို့ကို နိုင်ငံကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်ဖြင့် ဘိလပ်သို့ စေလွှတ်၍ ဟုမ္မရူးကို တောင်းဆို ရန်သွားရာ၌အရေးတော်အောင်မြင်စေကြောင်း၊ ရန်အန္တရာယ် ကင်းစေရန်အကြောင်း ဆုတောင်းခဲ့သည်။ စာရေးသူက ထိုအချိန်တွင် ဆရာကြီးသည် စိတ်နှလုံး ကြည်လင် အေးချမ်း၍ စိတ်အားတက်ခဲ့ပုံရသည်ဟု ကဗျာမှသည် စာဆို၏စိတ်ကို မှန်းဆ တင်ပြ သည်။ ထိုသို့ အားတက်နေချိန်တွင် ဒိုင်အာခီအရေးကြောင့် ဂျီစီဘီအေအသင်းနှင့် ၂၁ဦးအသင်း နှစ်ခြမ်းကွဲကြသည့်အတွက် ဒေါမနဿ၊ သောက စိတ်ပျက်ဖြစ်ခဲ့ပြန် သည်။ မြန်မာပြည်အတွက် ကိုယ်ကျိုးစွန့်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် ခေါင်းဆောင်များဖြစ်

^၁ -ယင်း၊ ၁၃၄။

သည့် ဦးထွန်းရှိန်၊ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တကွ အပေါင်းပါဝင်ကြီးတို့ ကွယ်လွန်သောအခါ အထူးနှမြောတသ ဝမ်းနည်းရပြန်သည်။ ခေတ်အပေါ် ခံစားမှုများကို လေးချိုးများဖြင့် တင်ပြခဲ့သည်။ အာဇာနည်ဗိမာန်လေးချိုးတွင် “ဪ တောင်နန်း မြောက်နန်း အဆောင်ဆောင် ကြွန်းနဲ့ အခေါင်မမြန်းရခင်က အောင်ပန်း ညှို့ရ ရှာတဲ့၊ အောင်ဆန်းတို့ သေပုံနှမြော”^၁ ဟု ယူကျုံးမရ ခံစားမှုကို ကြေကွဲဖွယ် ရေးဖွဲ့ ပြထားသည်။

စာရေးသူသည် ဆရာလွန်း၏ ဇာတိမာန်စာပေတို့ကို ဖော်ပြရာတွင် နောက်ခံ သမိုင်းကြောင်းများနှင့် တင်ပြသည်။ ဆရာလွန်း၏ လေးချိုးတို့သည် နိဗ္ဗိန္ဒသဘော မျိုး ဖြစ်ကြောင်း၊ ဆရာလွန်း၏စာများတွင် မြန်မာပြည်ကိုချစ်စိတ်၊ မြန်မာပြည် လွတ်မြောက်စေလိုသည့်စေတနာ၊ ကမ္ဘာ့အလယ်တွင်တင့်တယ်စေလိုသည့် စေတနာ များ ပါဝင်ကြောင်း သုံးသပ်ပြသည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် ဝေဖန်ရေးဆောင်းပါးအများစု၌ ပြတ်သားသော လေသံ ထက် စာဖတ်သူတို့ တွေးကြည့်နိုင်ရန် ဆွေးနွေး တင်ပြသည့် လေသံကိုသာ သုံးလေ့ ရှိသည်။ မိမိ အမြင်သာ မှန်ရမည်ဟု တယူသန်ဆိုလေ့မရှိပေ။ ဇာတိမာန်စာဆို ဆရာလွန်း၏ စာများကို သုံးသပ်ရာ၌မူ ပြတ်သားသောလေသံကို သုံးသည်။ ထိုအမြင်ကို “ထိုစာများသည် မြန်မာတိုင်းသူ ပြည်သားတို့၏ လွတ်လပ်ရေး ကြိုးပမ်း မှု စိတ်ဓာတ်ကို မြှင့်တင်ပေးရာတွင် ခရီးရောက်ခဲ့သော စာများဖြစ်သည်ဟု မချ ဆိုနိုင်သည်။”^၂ ဟူသော သုံးသပ်ချက်တွင်တွေ့နိုင်သည်။ ဆရာကြီး၏ စာပေဂုဏ် ရည်နှင့် စေတနာကို တန်ဖိုးဖြတ်ရာ၌လည်း “ထို့ကြောင့် ဆရာကြီးအား ဇာတိမာန် စာဆို ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ဆရာကြီး၏ စာများသည် မြန်မာစာပေသမိုင်း၊ ကဗျာပိုင်း တွင် တစ်မျိုးတစ်ဖုံ ထူးခြားသည်ဟူ၍လည်းကောင်း ဆိုခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်”^၃ ဟု ပြတ်ပြတ်သားသား တင်ပြခဲ့သည်။

ဆရာကြီး၏ လေးချိုးကြီးများသည် ဇာတိမာန်ကို လှုံ့ဆော်ပေးနိုင်စွမ်း ရှိ သည်။ ဆရာကြီးသည် မျိုးချစ်စိတ်ကို အခြေခံ၍ ခေတ်ကိုဖြတ်သန်းရင်း ခံစားမှုအမျိုးမျိုး ဖြစ်ပေါ်လာရာမှ ပေါက်ဖွားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုခံစားမှုတို့ကြောင့် ရသမြောက်စာပေများ ဖြစ်နေပြီးလျှင် စာဖတ်သူ တို့အားလည်း ရသခံစားမှု အမျိုးမျိုး ကို ပေးနိုင်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ထားသည်။ ထိုအမြင်ကို “တဖန် ဆရာကြီးသည်

^၁ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်၊ ၂၀၁၅၊ ၁၃၉။

^၂-ယင်း၊ ၁၃၁။

^၃-ယင်း-။

ပုထုဇဉ်တို့၏ သဘာဝအတိုင်း အားတက်လျှင် အားတက်သည့် အလျောက်၊ စိတ်ပျက်လျှင် စိတ်ပျက်သည့်အလျောက်၊ ကြေကွဲလျှင် ကြေကွဲသည့်အလျောက်၊ စိတ်နောက်ကိုယ်ပါ စာဖွဲ့တတ်သည်ဖြစ်ရာ ထိုစာများသည် တိုင်းပြည်၏ မျက်စိကို ဖွင့်ပေးခဲ့သည်ဟု ယူဆသည်။”^၁ဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဆရာဇော်ဂျီသည် ဆရာကြီးအား တိုင်းကျိုးပြည်ပြု ကဗျာများကို ရေးဖွဲ့စေသည့်ခေတ်နှင့် ခံစားမှုများကို ဆက်စပ်တင်ပြထားရာ အပြင်ဝေဖန်ရေး ဘက်သို့ အလေးကဲသည်ဟု ဆိုရပါမည်။

၃၊ ၁၀။ ထားဝယ်တေးဟောင်းများ

ထားဝယ်တေးဟောင်းများ ဆောင်းပါးတွင် ထားဝယ်ဒိန်းသံ သီချင်းများ၏ သဘောသဘာဝကို သုံးသပ်ပြထားသည်။ ဒိန်းသံသီချင်းများသည် မြန်မာလူထုသာမက ထိုင်းလူထု၊ ပသျှူးလူထု၊ အင်ဒိုချိုင်းနားလူထု၊ စူမတြား၊ ဂျာဝါးစသော အင်ဒိုနီးရှားလူထုတို့ကလည်း အလွယ်တကူ နားလည် နှစ်သက်ကြပုံတို့ကို ယူဆပြထားသည်။

ထားဝယ်ဘက်၌ ယခုထက်တိုင်ပြောဆိုသော မြန်မာစကားသံအချို့သည် ရှေးခေတ် ပုဂံကောင်းစားစဉ်က ရေးသားခဲ့သော မြန်မာစကားအချို့နှင့်တူကြောင်း အနည်းငယ် ဖော်ပြထားသည်။ ထူးဆန်းသော အချက်တစ်ခုဖြစ်သည့် မြန်မာတို့ ပြောဆိုအသံထွက်သော ပင့်သံရစ်သံအစား ယခုအခါ ထားဝယ်စကား အချို့၌ လည်းကောင်း၊ ရှေးခေတ် ပုဂံကျောက်စာ အချို့၌ လည်းကောင်း၊ ‘လ’သံကို ထည့်ထားခြင်းဖြစ်ကြောင်း၊ ပင့်သံဖြစ်သော ‘ကျောင်း’ကို ‘ကလောင်း’ ဟူ၍လည်းကောင်း၊ ရစ်သံဖြစ်သော ‘မြေ’ ကို ‘မလေ’ ဟူ၍လည်းကောင်း ထားဝယ်ဘက်၌ ရွတ်ဆိုအသံထွက်ကြောင်းကို ပုဂံကျောက်စာ အကိုးအကားများဖြင့် သုံးသပ်ထားသည်။

စာရေးသူသည် ထားဝယ်ဘက် မြိတ်ဘက်ရှိ အချို့သော ဒေသများတွင် ယခုတိုင်အောင် ဒိန်းကြသေးသည်ဟုဆိုသော ရှေးဟောင်းတေးကဗျာသီချင်းများကို သုံးသပ်ပြရုံသာမက ရှေးမြန်မာတို့၏ စိတ်အခြေအနေကို တွေးဆပြထားသည်။ ရှေးဟောင်းဒိန်းသံ တေးကဗျာတို့ကို ရှာဖွေစုဆောင်းသင့်ကြကြောင်း၊ ထိုတေးကဗျာများကို ဖတ်ရှု သီဆိုရခြင်းသည်လည်း မိမိတို့ အမျိုးသား၏ ရှေးကာလ ခေတ်ဟောင်းက ယူပုံ ဆပုံ၊ တမ်းတပုံ ပျော်ရွှင်ပုံ စသည်တို့ကို သတိရကာ စိတ်ကြည်လင်ရွှင်လန်းခြင်း ဖြစ်နိုင်ကြောင်း အကျိုးသင့် အကြောင်းသင့် ဖော်ပြကာ အကြံဉာဏ်ပေးထားသည်။

^၁ -ယင်း၊ ၁၃၃။

ထားဝယ်တေးဟောင်းများဆောင်းပါးတွင် ဇော်ဂျီသည် မြန်မာတေးဂီတတွင် ထင်ရှားသည့် ထားဝယ်ဒိန်းသံသီချင်း၏ သဘောသဘာဝတို့အပေါ် ခံစားတွေးမြင် မိသည့် သူ့စာပေအမြင်ကို သုံးသပ်တင်ပြထားသည်။ မြန်မာ၊ ယိုးဒယား၊ အင်ဒိုနီးရှားပြည်သူ စသည်တို့လည်း နားလည်နှစ်သက်နိုင်သည့် မိုးခေါ်ဒိန်းသံတို့၏ အရသာ အမျိုးမျိုး၊ ကျွဲကျောင်းရင်းသီဆိုသည့် အလွမ်းတေး၊ ဘုရားပွဲများတွင် အပျို၊ လူပျိုတို့ ချိတ်ကာ စောင်းကာ ဖိုမသံပစ်ကြသည့် အလွမ်းတေးများကိုလည်း ကဏ္ဍခွဲပြထား သည်။ ထားဝယ်မြိတ်ဘက်တွင် သီဆိုလေ့ရှိသည့် ရှေးဟောင်းဒိန်းသံ တေးကဗျာများ ကို မပျောက်ပျက် မတိမ်ကောစေလိုသော စေတနာ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်လည်း ဒိန်းသံ သီချင်းအကိုးအကားများဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ဆန်းစစ်ပြ၊ အဓိပ္ပာယ် ပြန်ဆိုပြကာ စာဖတ်သူ တို့ စိတ်ဝင်စားလာအောင် သုံးသပ်ပြထားသည့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ဆောင်းပါး တစ်ပုဒ်ဖြစ်သည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

စာပေလောကစာအုပ်ပါ ဆောင်းပါးများတွင် ဆရာဇော်ဂျီသည် ရှေးဟောင်း ကျောက်စာ၊ တောလား ကဗျာ၊ ရတု၊ အရေးတော်ပုံစကားပြေ၊ ဝတ္ထု၊ တေးသီချင်း စသည့် စာပေအဖွဲ့ပုံစံ အမျိုးမျိုးကို လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။ ထိုစာပေအမြင် ဆိုင်ရာ ဆောင်းပါးများတွင် စာပေလေ့လာမှုနှင့် ပတ်သက်သည့် စာရေးသူ၏ အမြင် များကို တွေ့ရသည်။

စာပေလောကဆောင်းပါးများ စာအုပ်တွင် ဆရာမင်းသုဝဏ်သည်လည်း ကာချင်း၊ ပျံ၊ ရတု၊ တျာချင်း၊ ရကန်နှင့် ရှေးသူဟောင်းတို့၏ဖြစ်စဉ် စသည်တို့ကို လေ့လာ သုံးသပ်ထား ပါသည်။

ဆရာဇော်ဂျီနည်းတူ ဆရာမင်းသုဝဏ်၏ စာပေအမြင်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ ရာတွင် ဆရာမင်းသုဝဏ်သည် ဆောင်းပါးများကို ဝေဖန်သုံးသပ်ရာတွင် စာဆို၊ စာနှင့် ခေတ် အခြေအနေတို့ကို အတွင်းဝေဖန်ရေးသာမက အပြင်ဝေဖန်ရေးအမြင်ဖြင့် လည်း သုံးသပ်သည်။ သို့သော် အတွင်းဝေဖန်ရေးအမြင် အလေးကဲသည်ဟု ယူဆ ပါသည်။ ဆရာမင်းသုဝဏ်သည် ဆောင်းပါး (၁၁)ပုဒ်ကို တင်ပြရာ၌ စာဖတ်သူ နားဝင်လက်ခံလာအောင် ခံစားသက်ဝင်သည့်၊ ဆွေးနွေး ညှဉ်နှိုင်းသည့်လေသံဖြင့် သုံးသပ်ပြသည်။ နူးညံ့လှပသည့် စကားအသုံးအနှုန်း၊ ရိုးရှင်းပြေပြစ်သည့် ဝါကျ တို့ဖြင့် တင်ပြသည်။ ရာဇဝင်ကြောင်း၊ ရှေးစာဆိုကြီးများအကြောင်း၊ စာပေ အကြောင်းတို့ကို တင်ပြရာ၌ ခြေခြေမြစ်မြစ် ရှင်းလင်းတင်ပြဟန်၊ အသေးစိတ်

ဆွေးနွေးတင်ပြဟန်တို့ကို တွေ့ရ သည်။ ရှေးစာဆိုကြီးများ၏ စာစပ်ပုံ၊ ပညာဉာဏ် ကြီးပုံနှင့် လောကအမြင်ကို မြင်တတ်၊ ကြားတတ်၊ ခံစားတတ်၊ တင်ပြတတ်ပုံတို့ကို စာဖတ်သူ နားလည်လာအောင် ဝေဖန်ရေးအမြင်သာမက ဗဟုသုတပါ ရရှိအောင် တင်ပြနိုင်သည်။ အထူးသဖြင့် မြန်မာ့လယ်ယာမြေ၊ မြန်မာ့စပါး၊ ကျွဲ၊ နွား စသည် တို့ကို နှစ်သက်မြတ်နိုးစိတ် ချစ်ခင်စိတ်နှင့် တောင်သူလယ်သမား၊ လှေသမား၊ ကောက်စိုက်သမားများ စသည်တို့ကို စာနာစိတ် လေးစားစိတ်တို့ကို တွေ့ရှိရ သည်။

ဆရာဇော်ဂျီသည် သူနှစ်သက်ရာ စာဆိုတို့၏ စာပေများကို တင်ပြရာ၌ စာအပေါ်၌ ဝေဖန်ဆန်းစစ်သည့် သဘောသက်သက်သာမက စာပေပေါက်ဖွားလာရ သည့် ခေတ်စနစ်၊ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ရေမြေတောတောင်သာဘဝ အခြေအနေ၊ ထိုအခြေ အနေတို့အပေါ် စာဆို၏ခံစားမှု၊ တုံ့ပြန်မှု၊ ဖန်တီးမှုတို့ကို ခြေခြေမြစ်မြစ် တွေးတော ကြံဆပြသည်။ စာဆိုနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဆက်စပ်ပြသည့် အပြင်ဝေဖန်ရေး(ဝါ) အဆက်အစပ် ဝေဖန်ရေးကို သုံးထားသည်ကို တွေ့ရ သည်။ ခံစားမှု အလေးပေး သည့်၊ ဝေဖန်ရေးလည်းပါသည့် စာပေလေ့လာသူတို့အား စာပေအမြင် ရလာအောင် ဆက်စပ်တွေးတောပုံ၊ ခံစားပုံ၊ တန်ဖိုးဖြတ်ပုံတို့ကို အသိပေးလမ်းညွှန် တင်ပြသည့် သဘောများ ပါဝင်သည်ကို တွေ့ရသည်။ စာတစ်ပုဒ်ကို လေ့လာရာတွင် အတွင်း ဝေဖန်ရေးအမြင် အရေးပါသကဲ့သို့ အပြင်ဝေဖန်ရေးနှင့် ဆက်စပ်လေ့လာမှုကလည်း အရေးပါသည်ဟူသော အတွေးကို ပေးထားသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ၏ စာပေသဘော တရားအမြင်များတွင် စာဆိုခံစားချက်၊ ခံစားချက်ကို ဖြစ်ပေါ်စေသော ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဖန်တီးမှု အတတ်ပညာ၊ အသင့်ယုတ္တိရှိမှု၊ စာဖတ်သူအား ရသခံစားမှု ပေးစွမ်းနိုင် အောင် ရေးသားနိုင်မှုဆိုသည့် ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးကို ပေါင်းစပ်လေ့လာနည်းကို လမ်းပြ ထားပါသည်။ စာ၏အနှစ်အရသာကို ထဲထဲဝင်ဝင် ခံစား နိုင်စေသည့် စာပေအမြင် လမ်းညွှန်ဆောင်းပါးများဟု ထင်မြင်မိပါသည်။

နိဂုံး

ဆရာဇော်ဂျီသည် စာပေလောကတွင် စာပေအဖွဲ့ ပုံစံအမျိုးမျိုးကို ရေးဖွဲ့ခဲ့သည့် မျိုးချစ်စာဆိုတစ်ဦးဖြစ်သည်။ စာဆိုသည် မိမိ၏စာပေအမြင်များကို သုံးသပ်တင်ပြရာ၌ မိမိ ကဲ့သို့ပင် မျိုးချစ်စိတ် ထက်သန်သော စာဆိုများကို ဦးစားပေးရွေးချယ်၍ တန်ဖိုးဖြတ် ထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆရာဇော်ဂျီ လေ့လာ တင်ပြသော စာပေသဘောတရားတင်ပြဟန်မှာ သိမ်မွေ့နက်ရှိုင်းသည်။ ထိုသို့သော

စာပေသဘောတရားအမြင်ပါသည့် ဆောင်းပါးများကို လေ့လာခြင်းဖြင့် စာပေ၏ အနှစ်သာရကို ပိုမိုခံစားနိုင်လိမ့်မည်ဟု ထင်မြင်မိသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

- ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၀၉)။ စကားပြေသဘောတရား စကားပြေအတတ်ပညာ။ ပဉ္စမအကြိမ်၊ ရန်ကုန်၊ မြန်မာစာအုပ်တိုက်။
- ဇော်ဂျီနှင့် မင်းသုဝဏ်။ (၂၀၁၅)။ စာပေလောက။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာပေ။
- ဇော်ဇော်အောင်။ (၂၀၁၅)။ စာပေသဘောတရားနှင့်ဝေဖန်ရေးအခြေခံကျမ်း။ ရန်ကုန်၊ စိတ်ကူးချိုချိုစာအုပ်။
- တင်ရွှေ၊ ဦး၊ ပါမောက္ခ။ (၂၀၀၂)။ စာပေနှင့်စာပေသဘောတရားအဖွင့်။ ရန်ကုန်၊ ဓူဝံစာအုပ်တိုက်။
- ဒဂုန်တာရာနှင့် အခြား။ (၁၉၈၆)။ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ၊ ပတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။
- ထီလာစစ်သူနှင့် အခြား။ (၁၉၈၆)။ ဝေဖန်ရေးစာပေစာတမ်းများ၊ ဒုတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။
- ဘသောင်း၊ ဗိုလ်မှူး။ (၂၀၀၂)။ စာဆိုတော်များအတ္ထုပ္ပတ္တိ။ ပဉ္စမအကြိမ်၊ ရန်ကုန်၊ ရာပြည့်စာအုပ်တိုက်။
- ဘုန်းနိုင်၊ တက္ကသိုလ်။ (၁၉၉၄)။ ခပ်သိမ်းကလျာရှုဖွယ်သာတည်း၊ ပတွဲ၊ ရန်ကုန်၊ ရာကျော်ပုံနှိပ်တိုက်။
- မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၈)။ မြန်မာအဘိဓာန်။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

pmayavmuaqmif;yg;rsm;rS aZmf*sD\pmaytjrif

jrefrmekdifih0dZÆmESifh odyÜHynm&SiftzGJU
wpfq,fhckepfBudrfajrmuf
okawoepmwrf;zwfyGJokdY wifoGif;onfhpmwrf;

opfopfvgif

BA(Hons;), MA, PhD

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ စာတမ်းအကျဉ်း နိဒါန်း	စာမျက်နှာ
၁။	စာရေးသူ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိအကျဉ်း	၁
၂။	စာပေသမိုင်း၊ စာပေသဘောတရား၊ စာပေဝေဖန်ရေး	၂
၃။	စာပေလောကဆောင်းပါးမှ ဇော်ဂျီ၏ စာပေအမြင်	၅
၃၊ ၁။	မြစေတီကျောက်စာ	၅
၃၊ ၂။	တောရကျောင်းပျော်ရှင်ဥတ္တမကျော်	၆
၃၊ ၃။	ရခိုင်စာဆိုတော်ဦးကာဗျာန်	၇
၃၊ ၄။	မွန်ဝန်ကြီးနှင့်မြန်မာစကားပြေ	၈
၃၊ ၅။	နတ်ရှင်နောင်နှင့်ကူလီသဘင်	၉
၃၊ ၆။	အရေးတော်ပုံစာဆို	၁၀
၃၊ ၇။	မန္တလေးခေတ်တေးကဗျာများ	၁၁
၃၊ ၈။	ဦးလတ်နှင့် ရွှေပြည်စိုးဝတ္ထု	၁၃
၃၊ ၉။	ဇာတိမာန်စာဆိုဦးလွန်း	၁၄
၃၊ ၁၀။	ထားဝယ်တေးဟောင်းများ	၁၅
	ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်	
	နိဂုံး	

